

Refleksije iz Mehike²

Norci

Prosili so me, da napišem kakšno vrstico o "norcih" iz karavane. Vendar le redkim pravimo "norci", saj tako imenujemo drugačne ljudi. Tiste, ki ne morejo nositi obleke normalnosti. Kdo naj bi bili torej norci v siloviti koloni vozil, ki je sledila avtobusu z zapatisti in je med ploskanjem, paparazzi, transparenti, plakati, obtožbami, protesti, grožnjami, "incidenti" ter v dneh slave in sladkosti prevozila tri tisoč kilometrov? Kakšni so bili "norci" pohoda za dostojanstvo staroselcev?

Najbolj nori med norimi so bili komandanti. Triindvajset moških in žensk, ki so se nekega dne oborožili z gledališkimi puškami in uprli. To je bil z današnje perspektive edini spodoben način, kako v teh časih napovedati vojno. Logično so s tem sprožili besne vojske brez smisla za humor. Ta se je potem, v želji, da bi jih poteptala, s tanki in letali vrgla nad te ženske in

može. Ti norci pa so potem, ko je norost dosegla vrhunec, obstali kot toreadorji, namesto da bi pobegnili v umik. Tako so, trdni in nepremični kot kipi, dosegli nemogoče: znorel je lep del sveta.

Sedem let po tem, ko so norost izbrali za edini način, da bi prišli do reda, ki bi temeljil na razumu, so najbolj nori med norci zbrali lep del prav tako noroga sveta in ga povabili v Chiapas. Tam so se skupaj nameravali spustiti v še en boj poetične pravice proti *delirium tremensu* globalizatorjev. V noči na 24. februar je bilo videti posledice. Z bližnjih gora, z okoliških hribov, z mednarodnih cest, z najbolj oddaljenih letališč, iz najbolj različnih dežel, iz najbolj starodavnih bojov, iz najbolj novih organizacijskih oblik, je prišlo na tisoče norcev in se zbralo pred katedralo Svetega Krištofa. Naslednji dan so, tresoči se v jutranjem mrazu, sedli na dolgo kolono starih in škripajočih avtobusov

¹ Jaime Aviles je pisatelj in novinar neodvisnega mehiškega časnika La Jornada.

² Tekst Refleksije iz Mehike je odlomek iz knjige, ki je nastala kot pričanje o zapatističnem pohodu na Ciudad México februarja 2001: *La settima chiave. Le Tute Bianche nella carovana zapatista*. Genova: Neos edizioni. 2001.

ter se usmerili proti obzorju, proti prepadu, ki jim ga je privoščila skrajna desnica ...

Bankir Espinoza Yglesias je z viška svoje modrosti, dajejo mu jo številna leta in mnogi milijoni, zato ji ne gre oporekati, po tem ko je poslušal govore duhovnikov in magnatov, poslovnežev neba in zemlje, na tiskovni konferenci razglasil, da se bodo morali bogataši zakleniti v svoje hiše in spustiti pse, če staroselci pridejo v Ciudad de México ... Kriki skrajne desnice so bili

tako odmevni, da je moral predsednik v Ženevo, da bi od tam po CNN razglasil blagoslov njegove vlade zapatisničnemu pohodu. Mehiški časopisi so mu namreč zagotavljali manjšo avtoriteto. In ko se je kljub tej skrajni nadutosti škandal skrajne desnice spet pojavil, je predsednik skupaj s sleparji, ki so ga postavili za predsednika, sedel k mizi za poker in stavil svojo oblast na ugoden razplet situacije. "Stavim svoj položaj," je v javnosti ponovno zatrdil nekoliko pozneje, ko je bilo vsega ko-

Slika 4: "Zato smo šli v gore, da bi si olajšali bolečino, ker smo bili kamenje in pozabljeno rastlinje. Tu, v gorah jugovzhoda, živijo naši mrtvi. Naši mrtvi vedo marsikaj. Njihove smrti so nam govorile in mi smo poslušali." Major Ana María

nec. Tako so bili pomirjeni tisti norci, ki niso bili povezani s pohodom.

V različnih trenutkih pohoda sem sam redno sedel na desni strani kakega norca, nikoli istega, ki je stiskal volan in pritiskal na plin ter včasih kazalec brzinomerja spravil tja do 180. Potem pa je zaviral z vso silo sodobne tehnologije, samo da bi napredoval za deset metrov in se postavil pred avtomobile drugih novinarjev. Ti so nas potem ob prvi priložnosti ponovno prehiteli, da bi bili deset metrov bližje, ali manj daleč od avtobusa, na katerem so bolj spredaj potovali komandanti, obdani z množico motorjev in patrolj. Priznam, da sem med pohodom na trenutke izgubljal živce zaradi mučenja, ki ga za človeški sluh predstavlja nenehno skandiranje: *ezetaellenne, ezetaellenne, ezetaellenne, nostansolos, nostansolos, nostansolos, nostansolos, nostansolos, nostansolos, ezetaellenne, ezetaellenne, nostansolos, nostansolos*. Tako je bilo dan in noč, štirinajst ali petnajst ur, namenjeno našemu mimohodu.

Vsako noč, po koncu potovanja, ki smo ga bili opravili tistega dne, ko so se trgi tresli od ploskanja in so odmevale himne, so komandanti sestopili z odrov in množice so se umaknile k počitku. Zamenjali so jih drugi obrazi, druga telesa, druge bolečine, druge sanje, sanjane v drugih mestih in vaseh, ki smo jih videli naslednja jutra. Vendar ponavljam, vsako noč, ko je bilo konec vsega, je prišlo na stotine, včasih na tisoče norcev, ki so bili prav tako del karavane. Ampak ti nikoli niso sledili

dogodkom, nikoli niso poslušali govorov, nikoli se niso mešali z občinstvom, ker so vedno prišli pozneje, ko je bilo vsega konec.

Neke noči, prve na poti do obzorja ali do prepada, prve noči te poti, ko je bilo že pozno, na nekem lepem majhnem trgu v Juchitanu, nekaj metrov stran od mesta, kjer je spalo triindvajset komandantov in edini subkomandant EZLN, sem sedel na svoji spalni vreči, med stotinami drugih spalnih vreč, v katerih je smrčalo na stotine Mehičanov in Evropejcev ali imelo srečo in niso smrčali. Takrat mi je neki italijanski fant, izčrpan in oprezen, ko se je ravno prebujal iz temnih tunelov sanj brez pozabe, pravzaprav brez počitka, rekel:

“Slišiš vrabce?”

In res je na tisoče vran krakalo med vejami dreves.

“Če na županstvu ugasnejo luči,” ko je to rekel, je stegnil roko in s prsti zajel zrak z gibom, ki je šel od severovzhoda proti jugu ter tako zajel vse čudovite baročne svetilke na trgu, “če bi za trenutek ugasnili luči, bi vrabci zaspali kot angelčki. Vendar reveži nikoli ne spijo, ker je zanje vedno dan ... Poslušaj jih,” je dodal, “pojejo kot norci.”